

A photograph of two women with long hair, seen from behind, walking away on a dirt path through a dense forest of tall, thin trees. They are wearing traditional Sami clothing, including blue dresses with red and white ruffled skirts and colorful, fringed shawls. The forest floor is covered in dry, yellowish-brown grass and small plants.

HVA KAN SAMISK NASJONAL KOMPETANSETJENESTE - PSYKISK HELSEVERN OG RUS (SANKS) TILBY?

SANKS

Saemien nasjonaale maahtodienesje -
psykiske healsoevaarjelimmie jih geeruvevoete

Samisk nasjonal kompetansetjeneste -
psykisk helsevern og rus

Sami Norwegian National Advisory Unit -
Mental Health and Substance Use

SANKS

**SANKS ER EN
KOMPETANSETJENESTE
SOM SKAL BIDRA TIL AT
DEN SAMISKE
BEFOLKNINGEN FÅR ET
LIKEVERDIG TILBUD
INNENFOR PSYKISK HELSE
OG AVHENGIGHETSARBEID**

NASJONALT TEAM

Nasjonaale barkoedáehkie

Nasjonaale barkoedáehkie salkehntimmii j̄ih báehtjierdimmiim maanide, noeride j̄ih geerve almetj̄idie s̄j̄ierehealsoed̄enesj̄isnie faalehte. Goh bielie SANKS:este mijjen lea nasjonaale diedte saemien árroji ávteste. Nasjonaale barkoedáehkie kontovresij̄j̄iehe gellene lehkesne átna goh Oslove, Plaassja, Tráante, Hábmere, Romsa, Guovdageaidnu j̄ih Kárás̄j̄ohka.

Mij̄j̄iehe salkehntimmii j̄ih báehtjierdimmiim fallehtibie d̄aej̄ tsagkesi ávteste:

- Ektiedimmie, relasjovne j̄ih ektiesp̄iele
- Fearadimmisturremh
- Sturremh darjoemistie j̄ih tsáatskelesvoeteste
- Evtiedimmisturreme
- Traavmah, asve, depresjovne j̄ih noerhkemevaej̄vieh
- Persovnelesvoetesturremh
- Psykosedáeriesmoerh
- Byöpmedimssturremh

Mij̄j̄iehe abpe báehtjierdimmiim s̄j̄iehteladtebe gusnie kultuvre, giele j̄ih haalveme leah jarngesne. Vuesiehtimmie báehtjierdæmman sjugniehtávva dáakteren, psykologen, maanavaarjelimmiedenesjen baaktoe. Mij̄j̄iehe aaj kultuvresj̄iehtedamme b̄ihkedimmii j̄ih óohpehtimmiiim faagealmetj̄idie j̄ih óohpehtimmieinstitusjovnide faalehtibie gosse gyhtjelasse dan bíjre báata.

Nasjontalt team

Nasjontalt team tilbyr utredning og behandling til barn, unge og voksne i spesialisthelsetjenesten. Som en del av SANKS har vi et nasjontalt ansvar for den samiske befolkningen. Nasjontalt team har kontorer i Oslo, Røros, Trondheim, Hamarøy, Tromsø, Kautokeino og Karasjok.

Vi tilbyr utredning og behandling for følgende vansker:

- Tilknytning, relasjon og samspill
- Atferdsforstyrrelser
- Forstyrrelse av aktivitet og oppmerksomhet
- Utviklingsforstyrrelse
- Traumer, angst, depresjon og tvangslidelser
- Personlighetsforstyrrelser
- Psykoseproblematikk
- Spiseforstyrrelser

All behandling tilrettelegges individuelt med fokus på kultur, språk og mestring.

Henvielse skjer via lege, psykolog, barneverntjenesten.

Vi tilbyr også kulturtilpasset veiledning og undervisning til fagfolk og utdanningsinstitusjoner ved forespørsel.

National team

The National Team (NT) provides assessment and treatment to children, youths and adults at the Specialist Health Service unit. NT, as a part of SANKS, has a national-level responsibility for the Sami population. NT has offices in Oslo, Røros, Trondheim, Hamarøy, Tromsø, Kautokeino and Karasjok.

NT provides assessment and treatment of the following problems:

- Sense of connection, relationship and interaction with others
- Behavioral disorders
- Attention/Activity deficit disorders
- Developmental disorders
- Trauma, anxiety, depression and obsessive-compulsive disorders
- Personality disorders
- Psychosis disorders
- Eating disorders

Every treatment is individually arranged with a focus on culture, language and coping.

Referral is made by doctors, psychologists or The Child Welfare Services.

In addition, upon request, NT offers culturally appropriate guidance and instructions to professionals and educational institutions.

* Du har rett til å velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet henvielsen skal vurderes ved. Dersom du har rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten, kan du velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet helsehjelpen skal gis (Lov om pasient- og brukerrettigheter).

BARNE- OG UNGDOMSPSYKATRISK POLIKLINIKKK (BUP)

Maana- jñh noerepsykiatrijen poliklinihke

Mijjeh salkehimmim jñh bæhtjierdimmiem faalehtibie maanide jñh noeride gaskem 0 – 18 jaepieh. Goh bielie SANKS:ste mijjen lea nasjonaale dïedte saemien árroji ávteste, jñh sjjere dïedte dâastoehimmietjelti ávteste: Guovdageaidnu, Karasjohka, Porsanger, Lebesby, Gamvik, Deatnu jñh Unjárga.

Mijjeh bæhtjierdimmiem tsagkesi ávteste vedtebe goh:

- Ektiedimmie, relasjonve jñh ektiespïele
- Fearadimmie mij geerve jñh ij leah iemie
- Sturreme darjoemistie jñh tsâatskelesvoeteste
- Fer sööjmes jallh rovnege evtiedimmie
- Hájnoesvoete, isolasjonve, depresjonve jñh ássjaldahk aemilueusemen biïre
- Sikne jñh aggresjonve
- Báajhtoeh átnoe ruvsemehtjiste
- Byöpmedimssturremh
- Asve

Mijjen slïedte- jñh smaavemaanabarkoedâehkie salkehimmim jñh bæhtjierdimmiem vada maanide gaskem 0-6 jaepieh, jñh biñkedimmim jñh konsultasjonvem healsoeskiemtjesâjñheridie.

Mínnije barkoedâehkie lea ráajvarimmie BUP Karasjohken jñh Glrkonjargan nuelesne, jñh dáárje jñh lílke laavenjostoe BUP:ine ánebe boelhkine skiemtjije- jñh fuelhkieaamhtesisnie mah lílkebe dáarjoehimmie jñh/jallh biñkedimmim krieveh gosse leah salkehimmesne jñh bæhtjierdimmesne BUP:sne.

Vuesiehtimmim gaavhtan; individuelle guhkiebasse viehkje maanide jñh noeride, biñkedimmie hieïmesne, maanagiertesne, skuvlesne jñh maanan voengesne jñh jeatjah. Maana tjuara vuesiehtimmim utnedh BUP:se juktie maehdedh vuesiehtimmim mínnije barkoedâahkan áadtjodh.

Vuesiehtimmie sjugniehtávva dáakteren, psykologen jallh maanavaarjelmim baaktoe.

Voestesnjieptjefaalenasse:

BUP, SANKS soptsestallehm faalehte maanide jñh noeride tjoen/guvvien jñh telfovnen tjirrh. Gáarede 2-3 jáarrhesoptsestallehm áadtjodh, bieleden vuesiehtimmim dáaktaristie daarpesjdh.

Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk

Vi tilbyr utredning og behandling* til barn og unge mellom 0 og 18 år. Som en del av SANKS har vi et nasjonalt ansvar for den samiske befolkningen, og et særskilt ansvar for opptakskommunene: Kautokeino, Karasjok, Porsanger, Lebesby, Gamvik, Tana og Nesseby.

Vi gir behandling for vansker slik som:

- Tilknytning, relasjon og samspill
- Problematisk eller avvikende atferd
- Forstyrrelse av aktivitet og oppmerksomhet
- Forsinket eller påfallende utvikling
- Tristhet, isolasjon, depresjon og selvmordstanker
- Sinne og aggresjon
- Rusmiddelmisbruk
- Spiseforstyrrelser
- Angst

Vårt sped- og småbarnsteam gir utredning og behandling til barn mellom 0-6 år, samt veiledning og konsultasjon til helsesykepleiere.

Ambulant team er et tiltak under BUP Karasjok og Kirkenes, og bistår og samarbeider tett med BUP i kortere perioder i pasient- og familierettede saker som krever tettere oppfølging og/eller veiledning når de er inne til utredning og behandling i BUP. Eksempelvis; individuell oppfølging av barn og unge, veiledning i hjemmet, barnehage, skole og i barnets nærmiljø for øvrig. Barnet må være henvist BUP for å kunne henvises til ambulant team.

Henvising skjer via lege, psykolog eller barnevernet.

Lavterskeltilbud:

BUP, SANKS tilbyr samtaler for barn og unge via lyd/bilde og telefon. Det er mulighet for 2-3 oppfølgingsamtaler, uten henvising fra lege.

Child and Adolescent Psychiatric Outpatient Clinic

We provide services for children and adolescents between the ages 0 to 18. SANKS has a national responsibility for the Sámi population, and a special responsibility for the municipalities: Karasjok, Kautokeino, Porsanger, Tana, Nesseby, Lebesby and Gamvik.

BUP provides services for children and adolescents with problems such as:

- Attachment and relationship issues
- Problematic or aberrant behaviour
- Attention deficit disorder and hyperactivity
- Delayed or atypical development
- Sadness/isolation/depression suicidal thoughts
- Anger/aggression issues
- Substance abuse
- Eating disorders
- Anxiety

BUP has a separate team for infants and small children (age 0-6 years) that offer assessment and treatment of infants and small children as well as guidance and consultation for public health nurses.

The Ambulatory Team is a unit under Child and Adolescent Psychiatric Outpatient Clinic (BUP) Karasjok and Kirkenes. The Team assists and collaborates closely with BUP for a shorter period for patient- and family-oriented cases that require closer follow-up and / or guidance, when they are for checkups and treatment in BUP. Examples are; following up children and youths individually, guidance at home, kindergarten, school and in the immediate environment the child lives in. The child has to be referred by BUP, so that the child can be referred to The Ambulatory Team. Referrals must be obtained by a physician, psychologist or Child Welfare Services (CWS).

* Du har rett til å velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet henvisningen skal vurderes ved. Dersom du har rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten, kan du velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet helsehjelpen skal gis (Lov om pasient- og brukerrettigheter).

FAMILIEENHETEN

Fuelhkieektievoete

Mijjeh salkehimmim j'ih b'iehtjierdimmim* maanide j'ih fuelhkide faalehtibie gusnie tsagkesh ektiespielen j'ih gaskesadtemen bijre. Faalenasse sjy'ohtehke gosse poliklinihkeles r'aaivarimmieh eah leah vaajteles jarkelimmim vadteme, j'ih v'aa'jnoe daerpies l'ihkebe daarjoehimmim. Goh bielle SANKS:ste mijjen lea nasjonaale d'iedte saemien 'ar'roji 'avteste.

B'iehtjierdimmie'arromem s'iehtedibie fieregutten fualhkan l'ihke laavenjostosne eejhtegigujmie. Fuelhkiej j'ijtsah goerkese, daajroe, kultuvre j'ih da'ajrehtimmieh leah jarmgesne b'iehtjierdimmesne. Goh bielle terapjelaa'roste fuelhkie b'ööres'ävva Miehtjietarapijese, akte tuvre 'alkone miehtjesne mij ry'ohkoe golme biejjieh gusnie haalveme j'ih positifve da'ajresh leah jarmgesne.

Fuelhkieh j'ijtsah g'äetine 'ar'roeh j'ih d'iedtem utnieh j'ijtsa g'äetieguntien 'avteste. Mijjen lea j'ijtsa skuvle maanide mah leah skuvleaaltarisnie. Eejhtegh lieerehtimmiebeetnegh (skiemtj'iebievnesa) 'aadtoeh mearan desnie 'ar'roeh. 'Arrome vaasa njeljie vahkoeh.

Vuesiehtimmie b'iehtjierd'eamman dorjes'ävva s'jerehealsoedienesjen baaktoe (BUP) r'aaresjimmesne eejhtegigujmie.

Familieenhete

Vi tilbyr utredning og behandling* til barn og familier der det er vanskelig knyttet til samspill og kommunikasjon. Tilbudet er aktuelt når polikliniske tiltak ikke har ført til ønsket endring, og tettere oppfølging anses som nødvendig. Som en del av SANKS har vi et nasjonalt ansvar for den samiske befolkningen.

Behandlingsoppholdet tilpasses den enkelte familie i nært samarbeid med foreldrene.

Familiens egen forståelse, kunnskap, kultur og erfaringer er sentral i behandlingen. Som en del av terapiforløpet inviteres familien på Meahcceterapiija, en tredagers utmarkstur med fokus på mestring og positive opplevelser.

Familie bor i egne leiligheter med egen husholdning. Vi har egen skole for barn i skolepliktig alder. Foreldre får opplæringspenger (sykemelding) under oppholdet.

Oppholdet er på fire uker.

Henvvisning gjøres via spesialisthelsetjenesten (BUP) i samråd med foreldrene.

The Family Unit

We provide services for families experiencing difficulties with family interaction and communication. The service is provided when BUP outpatient measures have not resulted in the desired changes and a period of more intensive work with family relationships is considered necessary. As a part of SANKS we have a national responsibility for the Sámi population.

The treatment plan is, in cooperation with the parents, adapted to each individual family. Their understanding, knowledge, culture and experience is central to the therapy. As part of the treatment, families are invited to participate in Meahcceterapiija, a three-day treatment stay out in the nature.

The treatment period has a duration of four weeks. The unit can accommodate two families at the time and has its own school for children of school-age. Each family has their own self-catering apartment, and stay free of charge. Working parents receive training allowance/sick pay during their stay.

The referral must be provided by the local child and adolescent psychiatric outpatient clinic (BUP), in consultation with the parents.

*) Du har rett til å velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet henvisningen skal vurderes ved. Dersom du har rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten, kan du velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet helsehjelpen skal gis (Lov om pasient- og brukerrettigheter)

UNGDOMSPSYKIATRISK ENHET (UPA)

Noerepsykiatrijen

ektievoete

UPA lea dygnfaalenasse noeride gaskem 13-18 jaepieh psykiske tsagkesigumjie. Mijjiejh salkhehtimmiem j'ih b'iehtjierdimmiem* faalehtibie gamte suerkien sisnjelen psykiske vaejvjuste. Ektievoete lea bielie SANKS:este j'ih nasjonaale diedtem saemien 'arroi 'atvteste 'atna.

UPA b'iehtjierdimmiem tsagkesi 'atvteste vadta goh:

- Asve j'ih depresjovne
- Noerhkemevaejvieveh
- J'ijjeskaareme
- Aemieluesemed'ariesmoerh
- Psykosh j'ih bipolaare vaejvieveh
- Evtiedimmiesturremh
- Ruvse

Byjrese- j'ih individualterapije lea jarngesne b'iehtjierdimmesne j'ih lea saemien gielese j'ih kultuvrese s'iehtedamme.

Viesehtimmesne ektievoete laavenjostoe noeri fuelhkine, skuvline, h'iejmetj'iertine j'ih dejnie mij b'iehtjierd'eamman vuesehtamme.

Sj'ierehealsoed'ienesje ski'emtij'ijh vuesehte elektijve/soejkesjamme sijsebiej'emidie. UPA maahta aaj subakutte sijsebiejemh daastodh.

Ungdomspsykiatrisk enhet

UPA er et d'ogntilbud for ungdom mellom 13-18 'ar med psykiske vansker. Vi tilbyr utredning og behandling* innenfor et bredt spekter av psykiske lidelser. Enheten er en del av SANKS og har et nasjonalt ansvar for den samiske befolkningen.

UPA gir behandling for vansker slik som:

- Angst og depresjon
- Tvangslidelser
- Selvskading
- Selvmordsproblematikk
- Psykoser og bipolare tilstander
- Utviklingsforstyrrelser
- Rus

Milj'ø- og individualterapi er sentralt i behandlingen og er tilpasset samisk spr'ak og kultur.

Under oppholdet samarbeider enheten med ungdommens familie, skole, hjemkommune og henviser.

Pasienter henvises fra spesialisthelsetjenesten til elektiv/planlagt innleggelse. UPA kan ogs'a ta imot subakutte innleggelser.

The Adolescents psychiatric Unit

UPA is an inpatient unit for adolescents, ages 13 to 18 with mental health issues. We provide examinations/assessment and treatment within a wide range of mental disorders. The unit is a part of SANKS and we have a national responsibility for the S'ami population.

UPA offers services to adolescents with problems such as:

- Anxiety and depression
- Obsessive-compulsive disorders
- Self harm
- Suicidal behaviour/ideation
- Psychoses and bipolar disorders
- Developmental disorders
- Substance abuse

Milieu- and individual therapy are important to the treatment and is adapted to the S'ami language and culture.

During the patient's stay, the unit cooperates closely with the family, the school, the local community and those who submit the referral.

A specialist healthcare service must refer patients to elective/planned admission. UPA can also submit subacute admissions.

*) Du har rett til 'a velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet henvisningen skal vurderes ved. Dersom du har rett til n'odvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten, kan du velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet helsehjelpen skal gis (Lov om pasient- og brukerrettigheter).

TVERRFAGLIG SPESIALISERT RUSBEHANDLING (TSB POLIKLINIKK)

Dåaresthfaageles sjiere bæhtjerdimmie ruvse- j'ih jearohkevoetesne

TSB poliklinihke lea faalenasse almetjide ruvse- jallh jeatjah jearohkevoetedaeriesmoerigujmie. Maahta aaj ski'emtjiji fuelhkieh j'ih lihke almetjh ektievoetesne vuesiehtidh. TSB sjiere diedtem átna tjielti ávteste Gaske-Finnmarkhesne j'ih Luvlie Finnmarkhesne, j'ih goh bielie SANKS:ste mijjen lea nasjonaale diedte saemien ároji ávteste.

Dåaresthfaageles sjiere bæhtjerdimmie ruvseste j'ih jearohkevoeteste (TSB) salkehimmie j'ih bæhtjerdimmie faalehte ruvse- j'ih jearohkevoeteste geerve almetjide bijjelen 18 jaepieh.

Jearohkevoete maahta dan bijre árodh:

- Ruvsemehtieh goh alkohovle, luhpehts narkotijkamehtieh, j'ih daalhkesh dáehkesne A- j'ih B, mehtie lea uhpehtslaakan reebleme jallh báajhtoehlaakan átnasuvvieh resepten miehtie dáaktarijstie.
- Spielejearohkevoete
- Jeatjah saárrhts jearohkevoete

TSB poliklinihke lea bijjiefaaalenasse. Vuesiehtimmie biejjiefaalenasse dorjesávva dáakteren, psykologen, NAV:en, ruvsekonsulenten/ sosijaalekonsulenten j'ih maanavaarjelimmien baaktoe, j'ih aaj sj'ierehealsoedíenesjen j'ih faangegáetiedíenesjen baaktoe.

Vuesiehtimmie seedtesávva diekie; Vuárjasjimmiebarkoedáehkie Ruvse, Finnmarkheski'emtjégáetie HG.F.

Tverrfaglig spesialisert behandling i rus- og avhengighet

TSB poliklinikk er et tilbud for personer med rus- eller annen avhengighetsproblematikk. Familier og pårørende til pasienter kan også henvises til enheten. TSB har et særskilt ansvar for kommunene i Midt-Finnmark og Øst-Finnmark, og som en del av SANKS har vi et nasjonalt ansvar for samisk befolkning.

Tverrfaglig spesialisert behandling av rus og avhengighet (TSB) tilbyr utredning og behandling av rus- og avhengighet til voksne over 18 år.

Avhengigheten kan være i forhold til:

- Rusmidler som alkohol, illegale narkotiske substanser, samt legemidler i gruppe A- og B, som enten er anskaffet illegalt, eller som brukes feil på resept fra leger.
- Spillavhengighet
- Andre typer avhengighet

TSB poliklinikk er et dag tilbud. Henvisning skjer via lege, psykolog, NAV, ruskonsulent/sosialkonsulent og via barnevern, samt via spesialisthelsetjenesten og fengselstjenesten.

Henvisningen sendes: Vurderingsteamet Rus, Finnmarkssykehuset HF.

* Du har rett til å velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet henvisningen skal vurderes ved. Dersom du har rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten, kan du velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet helsehjelpen skal gis (Lov om pasient- og brukerrettigheter).

Interdisciplinary specialized substance abuse treatment

TSB outpatient clinic is a treatment unit for the people with substance abuse or other addictions. Patient's family members can also be referred to TSB. TSB has a specific responsibility for municipalities in Central- and East-Finnmark. In addition, as a part of SANKS, TSB has a responsibility for the Sami population at a national level. Interdisciplinary Specialized Substance Abuse Treatment (TSB) offers substance abuse/addiction assessment and treatment to the adults over 18 years old.

Addiction includes:

- Drugs such as alcohol, illegal narcotics as well as medicines in groups A and B, which are either illegally obtained or incorrect use of prescription from doctors.
- Gambling addiction
- Other types of addiction

TSB outpatient clinic is a day hospital. Referrals are made through doctor, psychologist, the Norwegian Labour and Welfare Administration (NAV), Substance Abuse Counselor / Social Counselor, The Child Welfare Services, as well as the Specialist Health Service and the Correctional Service.

The referral is sent to: The substance-use assessment team, Finnmark Hospital.

VOKSENPSYKIATRISK POLIKLINIKK (VPP)

Geevrepysykiatrijen poliklinihke

Mijjeh salkehntimmiem j̄h b̄aehntjerdimmiem* geevve almetjide faalehtibie. Goh bielle SANKS:este VPP nasjonaale d̄iedten ̄atna saemien ̄arroi ̄vteste, j̄h sj̄iere d̄iedtem d̄aastoehntimietj̄ielti ̄vteste; Guovdageaidnu, Karasjohke, Porsanger, Lebesby j̄h Gamvik. Daesnie sk̄iemtj̄ijidie salkehnte Nasjonaale njoelkedassi mietie, dan m̄aennan mijjeh sk̄iemtj̄ijinie ektine b̄aehntjerdimmiesoejkesjen b̄ijre seamadibie.

Mijjeh b̄aehntjerdimmiem tsagkesi ̄vteste vedtebe goh:

- Traavmah, asve, depresjovne j̄h noerhkemevaejv̄ieh
- Bȳopmedimssturremh
- Persovnelesvoetesturremh
- Psykosed̄aeriesmoerh
- Rusved̄aeriesmoerh j̄h jeatj̄h sāarhts j̄earohkevoeted̄aeriesmoerh

Abpe b̄aehntjerdimmiem individuelle sj̄iehetladta, gusnie ḡiele, kultuvre j̄h haalveme Leah j̄arngesne.

Vuesiehtimmiem b̄aehntjerd̄emman sj̄ugnieht̄avva d̄aakteren j̄allh psykologen baaktoe.

Voksenpsykiatrisk poliklinikk

Vi tilbyr utredning og behandling* til voksne. Som en del av SANKS har VPP et nasjonalt ansvar for den samiske befolkningen, og et særskilt ansvar for opptakskommunene: Kautokeino, Karasjok, Porsanger, Lebesby og Gamvik. Her utredes pasienter etter Nasjonale retningslinjer, deretter blir vi i samarbeid med pasienten enig om en behandlingplan.

Vi gir behandling for vansker slik som:

- Traumer, angst, depresjon og tvangslidelser
- Spiseforstyrrelser
- Personlighetsforstyrrelser
- Psykoseproblemer
- Rusproblemer og andre former for avhengighetsproblematikk

All behandling tilrettelegges individuelt med fokus på språk, kultur og mestring.

Henvising skjer via lege eller psykolog.

Adult Psychiatric Outpatient Clinic

The Adult Psychiatric outpatient clinic (VPP) provides treatment for adults. As a part of SANKS VPP has a national responsibility for the Sámi population and a special responsibility the municipalities: Karasjok, Kautokeino, Porsanger, Lebesby and Gamvik. Patients are examined according to national guidelines, then, in partnership with the patient we agree on a treatment plan.

VPP provides services for adults who may be experiencing:

- Trauma, anxiety, depression and obsessive compulsive disorders
- Eating disorders
- Personality disorders
- Psychotic disorders
- Substance abuse and other forms of addiction

Treatment are adjusted individually with focus on language, culture and coping skills.

Referral must be obtained by a physician or a psychologist.

* Du har rett til å velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet henvissningen skal vurderes ved. Dersom du har rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten, kan du velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet helsehjelpen skal gis (Lov om pasient- og brukerrettigheter).

DØGNENHETEN - AVHENGIGHET (TSB)

Dygneektievoete- jearohkevoete

Mijjeh libie dygneektievoete mij salkehtimmiem j̄ih b̄aeh̄tjerdimmiem* faalehtibie geerve almetjidiie ruvse- j̄ih jearohkevoeted̄aeriesmoerigujmie. Goh bielie SANKS:este mijjen lea nasjonaale d̄iedte saemien ároji ávteste, b̄aeh̄tjerdimmie j̄ij̄tjev̄ȳjheke.

Mijjen aaj sk̄iem̄tjijh mah bysvehtsem t̄jirrehtieh institusjovnesne, Bysvehtstjirrehtimmielaaken § 12 mietie

Mijjeh b̄aeh̄tjerdimmiem vedtebe ruvsej̄ih jearohkevoeted̄aeriesmoeri sisnjelen goh:

- Alkoholvie
- Narkotijka
- B̄ádtjah
- B̄áaj̄htoeh plaantegeátnoe
- Sp̄ielejearohkevoete

Byjreseterapije mij átnasávva kultuvresenstjive perspektjivem feerhmie. Abpe b̄aeh̄tjerdimmiem s̄j̄ehteladta dovne fiereguhtese j̄ih dáehkesne gusnie skreejrije soptsestallemem, kognitjive terapijem, fysisk darjomh j̄ih haalvemem jarngesne utnieh.

Vuesiehtimmie sjugniehtávva dáakteren, NAV:en, ruvsekonsulenten, maanavaarjelimmien, sjjere- j̄ih faangkeḡaetiehealsoedienesenj baaktoe.

Vuesiehtimmie seedtesávva: Vuarjasjimmiiebarkoed̄aehkie Juvse Finnmaarhkeskiem̄tj̄eḡaetie HG.

Døgnerheten - avhengighet

Vi er en døgnerhet som tilbyr utredning og behandling* til voksne med rus- og avhengighetsproblematikk. Som en del av SANKS har vi et nasjonalt ansvar for den samiske befolkningen.

Behandlingen er frivillig. Vi har også pasienter på § 12-soning.

Vi gir behandling innen rus- og avhengighetsproblematikk slik som:

- Alkohol
- Narkotika
- Medikamenter
- Blandingsmisbruk
- Spilleavhengighet

Miljøterapien som anvendes inkluderer et kultursensitivt perspektiv. All behandling tilrettelegges både individuelt og i gruppe med fokus på motiverende samtale, kognitiv terapi, fysisk aktivitet og mestring.

Henviing skjer via lege, NAV, ruskonsulent, barnevern, spesialist- og fengselshelsetjenesten.

Henviingen sendes: Vurderingsteamet Rus Finnmarkssykehuset HF.

Inpatient Unit -addiction

Inpatient Unit is for adult patients suffering from substance abuse or addiction disorders. As a part of SANKS, TSB has a national responsibility for the Sámi population.

Treatment is voluntary, however, we also have patients admitted on a Section 12 of the Execution of Sentences Act, "Execution of sentence in an institution".

We offer services to individuals with substance abuse, dependency and addiction disorders such as:

- Alcohol
- Substance
- Medication dependencies
- Combination addictions
- Gambling addictions

The milieu therapy treatment has emphasis on a culturally sensitive perspective. All treatments are organized both individual and in groups with focus on motivational techniques, cognitive therapy, physical activity and coping skills.

Referrals must be obtained from a physician, NAV (Norwegian Labour and Welfare Administration), substance abuse counsellors, child welfare services/social services, specialist healthcare services, and prison health services.

Referrals must be sent to: Vurderingsteamet Rus, Finnmarkssykehuset HF.

*) Du har rett til å velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet henviingen skal vurderes ved. Dersom du har rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten, kan du velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet helsehjelpen skal gis (Lov om pasient- og brukerrettigheter).

DØGNENHETEN - PSYKISK HELSE

Dygneektievoete-psykiske healsoe

Mijjiejh salkehtimmiem* jñh bæhtjierdimmiem* faalehtibie geerve almetjdie. Goh bielie SANKS:ste dygneektievoete nasjonaale dïedtem átna saemien árroji ávteste, jñh sjïere dïedtem dáastoehimmietjïelti ávteste, Guovdageaidnu, Karasjohka, Porsanger, Lebesby jñh Gamvik.

Mijjiejh bæhtjierdimmiem vedtebe tsagkesi ávteste goh:

- Asvevaejviejh
- Depresjovnh
- Persovnelesvoetesturremh
- Psykosh
- Jearohkevoetedáeriesmoerh

Bæhtjierdimmie vaasa gaskem 1-4 váhkoeh, men sjïere vuarjasjimmieh dorjesuvvieh mearan bæhtjierdimmesne.

Byjreseterapije mij átnasávva kultuvresensitivje perspektijvem feerhmie.

Abpe bæhtjierdimmiem sjiehetladta dovne fiereguhtese jñh dáehkesne gusnie gielem, kultuvrem, fysiske darjomh jñh haalvemem dáehkesne átna.

Vuesiehtimmiem sjugniehtávva dáakteren jallh psykologen tjïrrh.

Døgnerheten- psykisk helse

Vi tilbyr utredning og behandling* til voksne. Som en del av SANKS har døgnerheten et nasjonalt ansvar for den samiske befolkningen, og et særskilt ansvar for opptakskommunene: Kautokeino, Karasjok, Porsanger, Lebesby og Gamvik.

Vi gir behandling for vansker slik som:

- Angstlidelser
- Depresjoner
- Personlighetsforstyrrelser
- Psykoser
- Avhengighetsproblematikk

Behandlingsoppholdet er mellom 1 uke til 4 uker, men det gjøres individuelle vurderinger underveis i behandlingsløpet.

Miljøterapien som anvendes inkluderer et kultursensitivt perspektiv.

All behandling tilrettelegges både individuelt og i gruppe med fokus på språk, kultur, fysisk aktivitet og mestring.

Henvising skjer via lege eller psykolog.

Inpatient Unit - Mental Health

Inpatient Unit- Mental Health provides psychiatric treatment for adults. As a part of SANKS, we have a national responsibility for the Sámi population and a special responsibility the municipalities: Karasjok, Kautokeino, Porsanger, Lebesby and Gamvik.

The unit provides treatment of mental health issues such as:

- Anxiety
- Depression
- Personality disorders
- Psychoses
- Substance abuse disorders

The treatment period is normally between 1-4 weeks, but individual assessments are made during the course of treatment.

The milieu therapy used includes a culture sensitive perspective.

Patients are offered both individual and group therapy with a focus on language, culture, physical activity and coping skills.

Referrals must be obtained from a physician or a psychologist.

*) Du har rett til å velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet henvisingen skal vurderes ved. Dersom du har rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten, kan du velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet helsehjelpen skal gis (Lov om pasient- og brukerrettigheter).

SANKS-FoU

Dotkeme- j̄ih evtiedimmiebarkoe - DoE

SANKS DoE edtja meatan árrodh evtiedidh j̄ih gorredidh seammavyörtogs d̄ienesj̄ psykiske healsoe- j̄ih jearohkevoeten sisnjelen saemien árroejidie.

Daate dorjesávva viehkine:

- Dotkemasse j̄ih evtiedimmiebarkose s̄iehteladtedh psykiske healsoe- j̄ih jearohkevoeten sisnjelen saemien árroejidie
- Óöhpehtimmiem/beagkoehtimmiem faalehtidh laavenjostosne dej klinihkeles ektievoetigujmie saemien kultvregoerkesen b̄ijre nasjonaale j̄ih gaskenasjonaalet
- Faage- j̄ih dotkemebyjresigujmie iktedidh j̄ih laavenjostedh nasjonaale j̄ih gaskenasjonaale

SANKS 2 millijovnh krávnah bæj̄hkohte dotkemasse j̄ih evtiedimmiebarkose suerkien sisnjelen psykiske healsoe- j̄ih jearohkevoete saemien árroejidie Nöörjesne.

Forskning og utviklingsavdeling

SANKS FoU skal være med å utvikle samt sikre likeverdige tjenester innen psykisk helse- og avhengighet til den samiske befolkningen.

Dette gjøres ved å:

- Legge forholdene til rette for forskning og utviklingsarbeid innenfor psykisk helse- og avhengighet til den samiske befolkningen
- Tilby undervisning/formidling i samarbeid med de kliniske enhetene om samisk kulturforståelse nasjonalt og internasjonalt
- Samordne og samarbeide med fag- og forskningsmiljøer nasjonalt og internasjonalt

SANKS lyser årlig ut 2 millioner kroner til forskning og utviklingsarbeid innen området psykisk helse- og avhengighet for den samiske befolkningen i Norge.

Research and Development

SANKS R&D contribute to developing and ensuring equitable services in mental health and addiction to the Sámi population.

This is done by:

- Facilitate research and developmental work within mental health and addiction to the Sámi population
- Offering teaching / dissemination in collaboration with the clinical units concerning Sámi cultural understanding nationally and internationally
- Coordinate and collaborate with other research units nationally and internationally

Each year, SANKS allocates NOK 2 million to various research and development projects in the field of mental health care and substance abuse among Norway's Sámi population.

SAMISK TOLKETJENESTE

Saemien toelhkediensje

Jis datne goh skiemtjije sijnth dov noerhtesaemien gielem nuhtjedh sjjerehealsoedienesjinie Healsoe Noerhtesne jñh SANKS:sne, toelhkediensje maatha noerhtesaemien toelhkem faalehtidh daelie gosse dov lea tæjmoe mijjen luvnie.

Daelie toelkhke utnebe mij lea stieresne Hammerfest skiemtjegâetesne aarkebiejjieh gaskem ts. 08.00-15.00. Toelkhke maatha aaj maajhtoelkkestidh. Aarkebiejjie ts. 15.00 raejeste ts. 22.00 raajan maajhtoelhkem faalehtibie noerhtesaemien gielesne. Hiejji jñh svihntjije bissiebiejjie maajhtoelhkem faalehtibie ts. 08.00-22.00.

Gåarede toelhkem elektrovnles dongkedh toelhkediensjen jijtse nedtesæjrosne Finnmarkheskiemtjegâetien nedtesæjroen nuelesne. Vielie bievnesh dienesjen bjire lea daesnie www.sanks.no jallh www.finnmarksykehuset.no

Maahthah aaj toelhkem dongkedh mijjen vaeprietellefovnesne +47 468 47 4040 (ts. 08.00-22.00 abpe vâhkoen)

Jis toelhke ij vaestedh, dellie sâñ giehtelieh toelhkkestieh, dah dutnjien ringkieh gosse dej lea astoe.

Hijven jis dijjieh mujhtede latjkoem hiejhtedh jis idie toelhkem daarpesjh.

Mijjen toelkhk sjavevtsvoetediedtem utnieh jñh edtjieh ajve toelhkembarkosne toelhkkestidh. Gaskesadth maaje – mijjieh desnie dov gaavhtan.

Samisk tolketjeneste

Dersom du som pasient ønsker å få bruke ditt samiske morsmål i møte med spesialisthelsetjenesten i Helse Nord og SANKS*, kan tolketjenesten i dag tilby nordsamisk tolk når du har time hos oss.

Per i dag har vi tolk som er tilstede på Hammerfest sykehus alle hverdager mellom kl. 08.00 – 15.00. Tolken kan også ta oppdrag som fjerntolk. På hverdager etter kl 15.00 frem til kl 22.00 tilbyr vi fjerntolking på nordsamisk. I helgene og bevegelige helligdager tilbys det fjerntolking fra kl 08.00-22.00

Det er mulig å bestille tolk elektronisk på tolketjenesten egen nettside under Finnmarkssykehuset hjemmeside. For mer informasjon om tjenesten gå inn på www.sanks.no eller www.finnmarksykehuset.no.

Du kan også bestille tolk ved å ringe vår vakttelefon +47 46 84 74 04 (kl. 08.00-22.00 hele uken)

Hvis tolken ikke svarer, er de mest sannsynlig opptatt med tolkeoppdrag, de ringer deg opp når de blir ledig. Det vil være fint om dere husker å avbestille avtalen dersom du ikke har behov for tolk.

Våre tolker har taushetsplikt og de skal kun tolke under tolkeoppdraget. Ta gjerne kontakt – vi er der for deg.

Sami Interpreting Service

If you as a patient want to use Sami language during a consultation at the specialist health service in Helse Nord and SANKS*, we Interpreting Service provide Northern Sami interpreters.

Currently we have interpreter at Hammerfest Hospital (or Finnmark Hospital Trust in Hammerfest) on every weekday 8:00 – 15:00. Interpreter at hospital shall also provide remote interpreting.

In addition, we provide remote interpreting 15:00 – 22:00 on weekdays (after business hour) and 8:00-22:00 on weekends and public holidays.

You can request interpreter online by accessing the webpage of our interpreting service under Finnmark Hospital website. For more information, go to www.sanks.no or www.finnmarksykehuset.no. You can also call our hotline to request interpreters: +47 468 47 404 (8:00-22:00 every day, mon. – sun.)

If interpreters do not answer the phone, they are most likely busy with another interpretation duty. They shall call you thereafter.

Please do not forget to cancel the request if there is no need to use interpreter.

Our interpreters have a duty of confidentiality and interpretation shall be done only when they are on duty. Feel free to get in touch with us – we are here for you.

* Du har rett til å velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet henvissningen skal vurderes ved. Dersom du har rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten, kan du velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet helsehjelpen skal gis (Lov om pasient- og brukerrettigheter).

SAMISK LÆRINGS- OG MESTRINGSSENTER (LMS)

Saemien liereme- jih haalvemejarnge (LMS)

Saemien liereme- jih haalvemejarnge (LMS) lea daajroejarnge skiemtjije- jih lihkefuehkielieehtæmman. Saemien LMS lea bielie SANKS:ste mij nasjonaale d'iedtem åtna saemien åroji åvteste.

LMS sjjere d'iedtem åtna dåastoehimmietjielti åvteste: Guovdageaidnu, Kárásjohka, Porsanger, Deatnu jih Unjárga.

LMS liereme- jih haalvemejuvsih* faalehte skiemtjijidie jih lihke fuehkiide mej kroniske jih guhkies skiemtjelassh, funksjovnegiehpiedimmie, fysiske jih psykiske vaejvieh jih skiemtjelassh jih vaejvieh jih skiemtjelassh geeruveoeten/jeorohveoeten gaavhtan.

Ulmie liereme- jih haalvemejuvsjine lea datne edtjh dov vaejvien jallh skiemtjelassen biere lieredh, jih guktie maahat aarkebiejjiem haalvedh. Juktie dov geajnoem veeljedh tjorh daajroem utnedh dovne skiemtjelassen, bæhtjierdimmien, jijtsh vierhtiej jih jarkelimmien biere jieledevoetijste.

Gaajhkh lierehtimmiekuvsjh edtjeh gieledh jih kulturelle sjehtelsjimmien utnedh.

Vuesiehtimmie: Tjorh vuesiehtimmien dåaktaristie utnedh juktie meatan årodh mijjen kuvsjine. Maatha dov stariesdåaktere jallh dåaktere skiemtjegåetesne årodh mij datnem vuesehte.

Samisk lærings- og mestringssenter

Samisk lærings- og mestringssenter (LMS) er et kunnskapssenter for pasient- og pårørendeopplæring. Samisk LMS er en del av SANKS som har et nasjonalt ansvar for den samiske befolkningen.

LMS har et særskilt ansvar for opptakskommunene: Kautokeino, Karasjok, Porsanger, Tana og Nesseby.

LMS tilbyr lærings- og mestringkurs* for pasienter og pårørende med kroniske og langvarig sykdom, funksjonsnedsettelse, kroppslige, psykiske, rus/avhengighets lidelser og sykdom.

Målet med lærings- og mestringkurs er at du skal lære om din lidelse eller sykdom og hvordan du kan mestre hverdagen. For å velge din vei må du ha kunnskap både om sykdom, behandling, egne ressurser og endring av levevaner.

Alle opplæringskurs skal være språklig og kulturelt tilrettelagt.

Henvising: Du må ha henvising fra lege for å delta på våre kurs. Det kan være din fastlege eller din lege på sykehuset. Henvisningen sendes elektronisk eller per post.

Center for Learning and Mastery in Sami

Center for Learning and Mastery in Sami (Samisk lærings og mestringssenter, LMS) is a knowledge center providing tutorials to patients and family caregivers. Sami LMS is a part of SANKS with a national-level responsibility for the Sami population.

LMS is especially responsible to following municipalities: Kautokeino, Karasjok, Porsanger, Tana and Nesseby.

LMS provides patients and family caregivers with a series of Learning and Mastery courses on chronic and long-term illness, disability, and physical, mental and substance abuse disorders and illness.

The aim of LMS is that you will learn about your disorders or illness and how you are able to master everyday life. To choose your path, you should have knowledge on your illness, treatments, your own resources and lifestyle changes.

All training courses are language and culture friendly.

Referral: You need to have a doctor's referral to attend LMS courses. Referral can be from GP or the hospital doctor. Referral shall be sent electronically or by mailing address.

**) Du har rett til å velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet henvisningen skal vurderes ved. Dersom du har rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten, kan du velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet helsehjelpen skal gis (Lov om pasient- og brukerrettigheter).*

~~SAN~~ A6
KS

TRENGER DU HJELP?
KONTAKT

SANKS FoU, barn og unge
78 96 74 20

SANKS Voksenpsykiatrisk poliklinikk
78 96 74 30

SANKS Døgnetenhet psykisk helse og avhengighet
78 96 74 40

Sámi klinihkka
78 96 74 00

SÁNAG
SANKS

WWW.SANKS.NO

Følg oss på facebook: **SÁNAG / SANKS**

Følg oss på instagram: **sanagsanks**